

O provocare constanta a ONG-urilor rome: caini de paza/watch dogs sau/si parteneri ai institutiilor

Autor: Magda Matache
2007

Articolul „*O provocare constanta a ONG-urilor rome: caini de paza /watch dogs sau/si parteneri ai institutiilor*” analizeaza relationarea organizatiilor romilor cu institutiile centrale si locale din Romania.

Activismul anilor 90, marcat de conflicte interetnice, dar si de abordari diferite ale liderilor, a condus la infiintarea unor numar semnificativ de organizatii menite sa apere si sa promoveze drepturile omului, incluziunea sociala, sa asigure accesul copiilor la educatie, etc.

Rolul acestor organizatii cu o oarecare experienta si expertiza sectoriala a fost sa semnaleze institutiilor statului, cat si organizatiilor internationale, abuzuri indreptate impotriva romilor, dar si sa lucreze impreuna cu insutiile in dezvoltarea politicilor adresate romilor.

Dupa 17 ani de democratie, unele organizatii si lideri formali si informali au obosit sau au inteles ca este mai usor sa isi atinga interesele, chiar si obiectivele, daca nu articuleaza foarte clar asa numitele “exprimari de ingrijorare fata de politicile institutiilor in ceea ce priveste romii” si se apropie mai mult de institutii, creeaza parteneriate, proiecte comune.

O alta situatie, la fel de des intalnita, este ca, dupa 17 ani de “latrat”, organizatiile rome au fost percepute gresit de catre institutiile publice, care nu au reusit sa inteleaga rolul organizatiilor si liderilor romi, asa ca i-au impartit pe categorii: organizatii/lideri „incomode/i”, organizatii/lideri parteneri/i, organizatii/lideri „supuse/i” .

Pentru a defini mai bine termenul de lider/organizatie „supusa” (care se confunda uneori cu cea de partenera), as duce discutia mai aproape de romii angajati in institutii, mai ales la nivel local, care, nebeneficiind de sprijin politic si fiind singurii „romi de serviciu” printre nenumarati functionari, unii mai toleranti, altii plini de prejudecati, nu au alta solutie decat sa preia discursul institutiilor angajatoare fata de problematica romilor. Din punctul de vedere al institutiilor si al autoritatilor, situatia este rezolvata, in conditiile in care au angajat un „expert” rom; din punct de vedere al rezultatelor, nu se provoaca foarte multe schimbari. Pierdem un activist si castigam un rom supus sau unul scandalagiu intr-o institutie in care nu poate influenta nicio decizie.

In perioada 2005 -2006, Romania depunea „eforturi” pentru a indeplini criteriile impuse de Uniunea Europeana in diferite domenii, inclusiv criteriul politic privind protectia minoritatilor nationale, astfel ca rolul organizatiilor de drepturile omului, inclusiv al organizatiilor rome, a devenit si mai sensibil.

Organizatiile neguvernamentale au incercat sa sprijine autoritatile atunci cand acestea au incercat sa produca o schimbare a situatiei romilor. Acest lucru s-a realizat, fie

oferindu-le exemple de buna practica, preluate apoi si dezvoltate in cadru institutional (cum ar fi institutia mediatorului sanitar), fie actionand ca parteneri in diferite proiecte.

Pe de cealalta parte, la nivelul acelorasi institutii partenere, au fost aplicate tratamente diferite in ceea ce priveste comunitatile de romi. Organizatiile romilor au avut, in astfel de momente, un rol incomod, criticand institutiile publice cu care se aflau in parteneriat si raportand diverselor organisme de drepturile omului nationale si internationale situatiile de discriminare, abuz si violenta.

Insa dificultatile de comunicare, cooperare au aparut din cauza faptului ca reprezentantii unor institutii au interpretat diferit de noi termenul de parteneriat. Parteneriatul inteles de acestia excludea total criticile si includerea abuzurilor, actelor de discriminare in rapoartele internationale.

Multitudinea cazurilor, experienta acumulata de activistii romi a fost in continuare ignorata de reprezentantii diferitelor institutii din Romania, asa ca nici in aceea perioada a integrarii in Uniunea Europeana, „sensibilitatile” nu au incetat sa isi faca aparitia.

O alta chestiune inteleasa gresit sau diferit este faptul ca reprezentantii institutiilor, mass mediei asteptau ca, in aceasta perioada (2005-2006), organizatiile romilor sa pastreze linistea in legatura cu abuzurile, incalcarile repetate ale drepturilor omului, pentru a nu risca integrarea Romaniei.

De exemplu, in cazul de la Apalina, Reghin – septembrie 2006, Ministrul Administratiei si Internelor considera legale abuzurile politistilor fata de romii din comunitatea respectiva. Desi era datoria organizatiilor romilor sa semnaleze autoritatilor astfel de incidente, extrem de grave si, mai mult decat atat, sa le condamne si sa ceara sanctionarea celor vinovati, jurnalistii si reprezentantii institutiile publice ne-au acuzat ca interesul nostru este sa punem in pericol integrarea Romaniei in Uniunea Europeana. Problema cea mai grava si care reflecta, totodata, lipsa de luciditate, este ca nimeni nu s-a gandit ca, de fapt, Ministerul puna in pericol integrarea, nesanctionand abuzurile politistilor din plan local. Mai mult decat atat, insusi statul de drept era pus in pericol printr-o asemenea abordare.

Ultima idee pe care doresc sa o pun in discutie este legata de intelegerea oamenilor de rand, a institutiilor si a mass media in ceea ce priveste „nedreptatea” in cazul neaplicarii principiului neutralitatii prin revendicarile speciale pentru minoritati (in cazul nostru pentru romi); este dificil de inteles de ce locurile speciale la facultati, licee nu sunt acte discriminatorii. In realitate insa, este destul de evident faptul ca multe dintre nedreptatile la care sunt supusi romii din Romania, de exemplu, sunt diferite de nedreptatile la care sunt supusi majoritarii. Astfel, un parinte majoritar nu va putea intelege revolta unui parinte rom care este obligat sa isi trimita copilul intr-o clasa separata pentru romi, unde calitatea educatiei oferite de catre cadrele didactice lasa de dorit. Nu va intelege nici nedumerirea unui parinte rom care doreste sa isi trimita copilul la un liceu privat, dar nu poate, numai pentru simplu motiv ca parintii romani ai elevilor inscrisi la acel liceu nu sunt de acord.

Pentru astfel de situatii sunt necesare mecanisme de protectie a minoritatilor impotriva unor posibile nedreptati; in nici un caz, nu este vorba despre niste privilegii nedrepte, ci, mai degraba, despre compensarea unor dezavantaje injuste.

Pentru a sumariza, as dori sa retinem ca reprezentantii institutiilor, dar si ai organizatiilor trebuie sa inteleaga ca un parteneriat cu o organizatie de romi nu implica excluderea criticilor si pastrarea „tacerii” atunci cand au loc incalcari ale drepturilor romilor. In acelasi timp, romii activisti si romii functionari nu trebuie sa uite adevaratul motiv pentru care au fost investiti cu incredere in pozitiile in care se afla: interesul romilor.